

գիշերները կը տիրեն հարաւային կիսա-
գունտին վերայ մինչև լայնութե 20 աս-
տիճանը. ասոր հակառակը կ'ըլլայ միւս
արեւակայից ժամանակ։ Այսպէս Փայ-
լածուի վերայ երկու բեւեռներէն
խիստ հեռւոր գօտիները՝ երբեմն ի-
րենց ամառան ատեն տունջեան լոյսը
անփոփոխ կ'ընդունին, երբեմն ալ՝ ձը-
մեռան ատեն խորին մթութեան մէջ
կ'ընկղմին։ Այս տեղ սառուցեալ եւ
այրեցեալ գօտիները խառնուած են.
երբէք բարեխառն կլիմա չը կայ։

Սբրթեբի գիտած մահկաճեւ
հատուածները կը ցուցնեն, որ Փայ-
լածուի մակերեւոյթը հարթ հաւա-
սար չէ, այլ երկրի մակերեւոյթին նը-
ման խորտուբուրդ է։ Լուսոյ ու մը-
թութեան բաժանման ատամնաճեւ
գիծն եւս ապացոյց մի է Փայլածուի
մակերեւութին վերայ բարձր լեռնե-
րու և խոր հովիտներու գոյութեանը։
Այս լեռանց միոյն բարձրութիւնը չա-
փած են անգամ, և եթէ չափազան-
ցութեամբ առնուած չէ, այս բարձ-
րութիւնը մոլորակի տրամագծին գը-
րեթէ 253ր մասն է, որ ըսել է, տա-
սըն և ինը քիլոմէդր, երկրի ամենա-
բարձր լեռանց կրկին բարձրութեամբ։
Լեռներէն զատ եղած դիտողութիւնք
Փայլածուի մակերեւութին վերայ հը-
րաբուխներուն գոյութիւնը եւս կը
հաստատեն։ Սբրթեբի՝ 1799 ամի Մա-
յիս 7 ի անցից ժամանակ լուսաւոր
կէտ մի տեսաւ մոլորակի սեաւ սկա-
ւառակին վերայ. նոյնը տեսաւ Հըրկինս
1868 ամի Նոյեմբեր 5 ի անցից ատեն։
Այս կրկին դիտողութիւններէն հետե-
ւոցին, որ երեւցած լուսաւոր կէտը
հրաբուխ մ'է։

Բառ մի ևս Փայլածուի զանգուա-
ծի և խտութեան մասին։ Հաղիւ դար
մի կայ, որ այս մասին ապողագէտք
սկսան կարծիքներ յայտնել, որովհե-

տեւ այս մոլորակը արբանեակ չունի,
ուստի իւր զանգուածը՝ նորա մօտէն
անցնող դիսաւորաց, կամ նոյն իսկ Ա-
րուսեկի, որ ամենամերձաւորն է Փայ-
լածուին, շարժմանց վերայ ըրած այ-
լայլութիւններէն հետեւցուցին։ Ըստ
ը Վերրիէի, Փայլածուի զանգուածն
արեգական զանգուածին 5:300,000 րն
է, կամ՝ գրեթէ երկրի զանգուա-
ծէն 16 անգամ նուազ։ Երկրի մի-
ջին խտութիւնը եթէ մէկ սեպեմբ,
Փայլածուինը կ'ըլլայ 1, 14։ Սոյն մոլո-
րակի երկրի հետ ունեցած նմանու-
թիւններէն կարելի է հետեւցնել, որ
նորա կեդրոնական մասանց խտութիւ-
նը աւելի բարձր է, քան վերին կար-
գերու խտութիւնը։

Ահաւասիկ ասոնք են այն բնագի-
տական ծանօթութիւններն, զոր աստ-
ղագիտութիւնը կարողացած է հաւա-
քել Փայլածուի մասին։ Այս ամենը
համեմատելով երկրին վերայ եղած
համապատասխան ծանօթութեանց,
կրնամք բաւական ճիշդ գաղափար մի
կազմել համանմանութեանց կամ հա-
կոնմանութեանց այս երկու աշխարհ-
այց, որք երկնից գաւառներուն մէջ
կրտուր շատ մերձաւորութեամբ կը
թաւալին։

ԱՌ ՎԱՐԴՆ

Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ՝ փափկասուն,
Ո՛վ ծին ծիրանի
Կուսին գարնային։

Քանիցս աւաղ մինչ հոյլ 'ի հոյլ
Անկեալ տերեւք հողմոյն 'ի սոյլ,
Երկիրս 'ի ծին ապրօքատակ
Խորատուղեալ սլատէր համակ։

Այս արտասուտն սկստ 'ի յերես
Ի զսէր ելի 'ի խնդիր քեզ :
Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ փափկասուն : և այլն :

Այս արդ փթթին անգրէն նորոգ
Մահաթըմիր բնութեան 'ի գոգ ,
Չերդ 'ի շիրմէն ակնկալեաց
Յոյս նոր փայլէ բոց սլաց առ սլաց :
Եւ 'ի թերթից քոց խնկաւետ
Սիրո չոք հանուրս կենաց աւետ :
Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ փափկասուն : և այլն :

Ո՛վ կուսագեղ ճակատուց զարդ
Բոսորանայլ շքնողդ իմ վարդ :
Որ մանկութեան աւուրց 'ի յուշ
Ձօռտեան զուշ մեր եւ զուրուշ :
Ո՛վ զքո տեսեալ քեզ լուսաթոյր
Ձերգնուցու զքեզ երկնից համբոյր :
Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ փափկասուն : և այլն :

Խնկոյդ 'ի բոյր խոնաւաթեւ
Ձմայլեալք 'ի յամպս թռչեմք թեթեւ ,
Խաղալ պարել յահուր 'ի թինդ
Եթերական զգացմանց 'ի խնդ :
Մերթ վերամբարձ մինչեւ յաստեղս
Մռանամք բնաւ զառարտորես :
Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ փափկասուն : և այլն :

Սրտան 'ի դէտ քո սաղարթուն
Եկեալ ընդ այգըս վաղարթուն ,
Սիրատենչիկ քաղցրախորթակ
Գեղգեղանաց իւր 'ի նըւագ
Համատարածն աղբէ բնութեան
Արայ միշինս հառաւաճայն :
Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ փափկասուն : և այլն :

Այլ զու առոյգ տխոյ հանգոյն
Մալ ծալ ծիւրեալ ծնգիս անդոյն :
Եւ մասնանիշ մեղ ոխերիմ
Ձառ ոտս յերեսն առնես շիրիմ :
Քեզ ցայգ մի մայր՝ տիւ մի գահիճ ,
Եւ կեանքդ իսկ բնաւ՝ ծաղր եւ քրքիւ . . . :
Ողջն քեզ ողջն
Վարդ իմ փափկասուն
Ո՛վ ծին ծիրանի
Կուսին գարնայնի :

Աւետիս Կարապետեան :

ՄԱՍԻՆՈՒՆ

ՄԱՍԻՆՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

2. Զգացումն .

(Շարունակութիւն և վերջ : աես թիւ 4 :)

3. — ՀՈՏՈՏԵԼԻՔ . — Հոտոտելեաց ըզ
գայարանը կը ծառայէ զգայնել մեզ
արտաքին մարմնոց մասնաւոր մի յատ
կութիւնն՝ Հոգ, զոր ուրիշ զգայարա
նաց միջոցաւ կարելի չէ իմանալ : Հո
տերը՝ հոտոտելի մարմիններէն ար
ձակուած յանհունս փոքր շամանթաղ
ներ են օդի մէջ շոգւոյ նման տարա
ծուած : Ամեն մարմին հաւասարա
պէս չունի այս յատկութիւնը , այլ
այնչափ աւելի զգալի կ'ըլլայ հոտը ,
որչափ առատ ըլլան մարմնէ մ' արձա
կուած շամանթաղները , որք մթնոլոր
տին միջոցաւ հասնելով սոյն զգայու
թեան յատուկ եղած գործարանը ,
այն տեղ տարածուած ջրերուն հաղոր
դութեամբ ըղեղին վրայ կը ներգոր
ծեն , որով և կը կատարուի Հոտառու
թիւնը : Սոյն զգայարանը ճակատի ոս
կորէն վար Ռնգաց խոռոչն է , որ ար
մատի կողմը ոսկրային և արտաքին ծայ
րը աճառուտ մասերէ կը բաղկանայ ,
ու մէջ տեղէն ուղիղ դիրքով անջա
տուելով երկու անցքեր կը ներկայա
ցնէ մթնոլորտը եւ նորա մէջ գրա
նուած հոտաւոր շամանթաղները ըն
դունելու համար , իր ձեւը առաւել
կամ'նուաղ եռանկիւնի է . ներքին մա
կերեւոյթը կը սլատի մաղասաւոր թա
ղանթով մը , որ բաղմաթիւ մանր ու
ռեցքներով թաւշանման երեւոյթ մ'
ունի , և մանրագէտով նայուելու ըլ
լայ մշտաշարժ մազմոլակներով սլա
տուած կ'երեւի : Վերջապէս բաղմա
թիւ ջրեր ըստ ամենայնի զգայուն կը